

Palvelujärjestelmän uudistaminen / Perhe- ja vammaispalvelujen uudistus (R3)

Ahall 16.09.2024 § 283

Valmistelija: Kati Kantanen 044 740 1951,
kati.kantanen(at)pshyvinvointialue.fi; Jussi Lampi, puh. 044 714
2631, jussi.lampi(at)pshyvinvointialue.fi

Pohjois-Savon hyvinvointialue rakentui yhdistämällä aiemman kuntapohjaisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestäjien toiminta. Hyvinvointialueen toiminnassa integroituu sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi aina erityisen vaativista palveluista perustason palveluihin.

Hyvinvointialueen käynnistymisvaiheessa alkuvuodesta 2023 keskityttiin varmistamaan turvallinen siirtymään uuteen organisaation. Hyvinvointialueen käynnistymisen jälkeen on aika aloittaa palvelujärjestelmän kokonaisuudistus. Uuden järjestelmän tuomat mahdollisuudet kehittää ja uudistaa toimintaa on hyödynnettävä täysimääräisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistä haastaa voimakkaasti henkilöstön saatavuuden ongelmat, väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu ja kustannustason nousu. Toiminnan uudistaminen on välttämätöntä, jotta voimme rakentaa taloudellisesti ja toiminnallisesti kestäväen palvelujärjestelmän. Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus koskee kaikkia hyvinvointialueen palveluita ja toimialoja.

Hyvinvointialueuudistus mahdollistaa sote-palvelujärjestelmän uudistamisen asiakaslähtöisesti ja peruspalveluita vahvistaen hyödyntäen integroitunutta järjestelmää.

Palvelujärjestelmän uudistamisohjelmassa valmistellaan neljä kokonaisuudistusta:

- R1. Vastaanottotoiminnan ja alueellisen erikoissairaanhoidon sekä aikuissosiaalityön uudistus
- R2. Osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistus
- R3. Perhe- ja vammaispalveluiden uudistus
- R4. Erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistus

Uudistusten valmistelua tukee muun muassa seuraavat läpileikkaavat toimenpiteet:

- Digitaalisten palveluiden uudistaminen (strategisen ohjelma, Ahall 02.10.2023 § 304)
- Kiinteistöselvitys ja toimitilaverkko (kuntien kanssa tehtyt 3+1 vuokrasopimukset pitää arvioida 31.12.2024 mennessä.)
- Hallinto ja tukipalvelut (strategisen ohjelma; Ahall 05.06.2023 § 187)

- Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen (strategisen ohjelma, Ahall 05.06.2023 § 186)

Uudistusten valmistelua ohjaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen sote-palvelustrategia (Avalt 19.06.2023 § 34) ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma (Ahall 01.11.2023 § 366). Sote-palvelustrategian ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisesti palvelujärjestelmän ja -verkon uudistaminen aloitettiin syksyllä 2023. R3-uudistuksen viranhaltijavalmistelu tehtiin työryhmissä, joissa palvelutoimialoilla oli keskeinen rooli. Työryhmän puheenjohtajana toimii Kati Kantanen. Hyvinvointialueen johtoryhmä johtaa työskentelyä.

Palvelujärjestelmän uudistamisohjelmalla pyritään kokonaisuudessaan saavuttamaan n. 50 M€ vuotuinen kustannusvaikutus (Ahall 19.06.2024 § 218), joka toteutuessaan tasapainoittasi hyvinvointialueen taloutta merkittävästi.

Perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen keskeiset sisällöt

Perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksessa tavoitteena on palvelurakenteen keventäminen, oman tuotannon vahvistaminen ja ostopalvelujen vähentäminen sekä entistä vahvempi integraatio ja toimintamallien yhtenäistäminen. Uudistuksen perustana on sähköisten palveluiden lisääminen, kuten sähköinen perhekeskus, virtuaalinen etäpäivätoiminta ja etähoivapalvelut.

Palvelurakenteessa painopistettä siirretään varhaisen tuen palveluihin vahvistaen lastensuojelun avohuoltoa ja lisäten vammaispalveluiden asumispalveluihin tuettua ja yhteisöllistä asumista. Palveluita tullaan yhteensovittamaan moniammatillisella ja monialaisella työskentelyllä, toimintamalleja kehittämällä ja henkilöstön yhteiskäytöllä. Uudistukseen on kirjattu keskeiseksi sisällöksi myös verkostotyöskentelyn vahvistaminen muun muassa kuntien, koulutuksen järjestäjien ja järjestöjen kanssa.

Esityslistan liitteenä:

- perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen (R3) luonnos

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus päättää:

- 1) merkitä perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen (R3) luonnoksen (liite) ja valmistelutilanteen tiedoksi
- 2) käynnistää sidosryhmien osallistamisen, jossa kuullaan syksyn aikana mm. henkilöstöä, alueen asukkaita, yrityksiä ja yhdistyksiä.
- 3) lähettää luonnoksen lausunnoille hyvinvointialueen lautakuntiin, jaostoihin sekä lakisääteisiin ja vapaaehtoiisiin vaikuttamistoimielimiin sekä aluevaltuustoryhmille ja Pohjois-Savon kuntiin.

Taloudellisuus-, tuottavuus- ja integraatiovaikutusten arviointi

Palvelujärjestelmän uudistus ja sen taloudellisten tavoitteiden (n.50M€) saavuttaminen on keskeinen osa hyvinvointialueen

talouden tasapainottamista (tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma). Perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen kustannusvaikutuslaskelmat tarkentuvat valmistelun myötä syksyn 2024 aikana.

Toimivallan peruste	hallintosäntö 36 §
Esittelijä	hyvinvointialuejohtaja
Päätösehdotus	Aluehallitus päättää: 1) merkitä perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen (R3) luonnoksen (liite) ja valmistelutilanteen tiedoksi 2) käynnistää sidosryhmien osallistamisen, jossa kuullaan syksyn aikana mm. henkilöstöä, alueen asukkaita, yrityksiä ja yhdistyksiä. 3) lähettää luonnoksen lausunnoille hyvinvointialueen lautakuntiin, jaostoihin sekä lakisääteisiin ja vapaaehtoiisiin vaikuttamistoimielimiin sekä aluevaltuustoryhmille, Pohjois-Savon kuntiin ja Pohjois-Savon liittoon. Lausunnot pyydetään toimittamaan 31.10.2024 mennessä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kirjaamoon.
Päätös	Merkittään pöytäkirjaan, että: - Riitta Raatikainen, Merja Rautiainen, Kati Åhman, Kati Hynninen, Annukka Ojala ja Juho Pahajoki ilmoittivat olevansa esteellisiä (HL 28.1. kohta 5 ja 7) ja poistuivat asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 10.21 - 10.42 - Teija Savolainen-Lipponen, Pekka Pollari ja Anna Partanen olivat läsnä kokouksessa asian esittelyn ja päätöksenteon ajan klo 10.21 - 10.42 - Puheenjohtajana toimi asian käsittelyn ja päätöksenteon ajan Hannu Kokki. Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ahall 02.12.2024 § 382

Valmistelija: Kati Kantanen, puh. 044 740 1951, kati.kantanen(at)pshyvinvointialue.fi; Jussi Lampi, puh. 044 714 2631, jussi.lampi(at)pshyvinvointialue.fi

Perhe- ja vammaispalveluiden uudistus (R3) valmisteltiin skenaariotyöskentelynä, jossa kullekin uudistukselle valmisteltiin useita vaihtoehtoisia toteuttamistapoja ja sisältöjä päätöksentekoa varten sekä arvioitiin niiden kustannusvaikutuksia.

Virkamiesvalmistelua tehtiin työryhmässä, joiden puheenjohtajana toimi toimialajohtaja Kati Kantanen. Työryhmät valmistelivat kaikki skenaariot (1-3) siten, että ne kehittävät ja uudistavat palvelujärjestelmää sekä vastaavat nykytilan haasteisiin (henkilöstön riittävyys, talouden tasapainottaminen).

Valmistelun osallistava vaihe (syksy 2024)

Ensimmäiset virkamiesvalmisteluna tehdyt luonnokset julkaistiin syyskuussa 2024. Tämän jälkeen alkoi valmistelun osallistava vaihe. Syksyn aikana toteutettiin mm. (tarkempi kuvaus liitteessä 2):

- Henkilöstökysely
- Asukaskysely
- Asukastilaisuudet
- Lausuntokierros
- Toimielinkäsittelyt

Saatu palautetta, vaihtoehtoisia ehdotuksia sekä lausuntoja analysoitiin ja näiden perusteella viimeisteltiin valmistelu. Osallistavan vaiheen materiaalia hyödynnettiin uudistusten vaikutusten ja riskien arvioinnissa, joka on liitteessä 2.

Vaikutusten ja riskien arviointi

Vaikutusten ja riskien arviointi on kuvattu liitteessä 2.

Uudistusten toimeenpano

Uudistusten toimeenpano ajoittuu usealle vuodelle (alustava aikataulu kuvattu liitteessä 2). Toimeenpano toteutetaan vaiheittain pääosin perhe- ja vammaispalveluiden lautakunnassa. Uudistuksista saatavat toiminnalliset hyödyt ja kustannusvaikutukset ovat riippuvaisia toimeenpanon onnistumisesta. Vaiheittainen toimeenpano mahdollistaa muutosten aiheuttamien riskien tarkastelemisen ja seurannan sekä tarvittaessa reagoimisen niihin. Tämä mahdollistaa uudistukseen liittyvien riskien hallinnan. Uudistusten toimeenpanoon liittyy kiinteistöihin ja vuokrasopimuksiin liittyvää suunnittelua ja neuvottelua, joista vastaa hyvinvointialueen kiinteistöhallinto. Kiinteistöihin liittyvissä kysymyksissä pyritään mahdollisimman tila- ja kustannustehokkaisiin ratkaisuihin, jolloin palvelutoiminta voi toimia myös muissa kuin nykyisissä toimitiloissa.

Esityslistan liitteenä:

- Liite 1: Päätösesitys ja perustelut, palvelujärjestelmä R3
- Liite 2: Palvelujärjestelmäudistus, taustamateriaali R3

Esityslistan oheisaineistona:

- Henkilöstökysely, raportti
- Asukaskysely, raportti
- Lausunnot ja lausuntoyhteenveto

Valmistelijan päätösehdotus:

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen (R3) liitteen 1 mukaisesti.

Päätösehdotuksen perustelut

- Uudistus turvaa maantieteellisesti kattavat ennaltaehkäisevät perheiden palvelut. Jokaisessa Pohjois-Savon kunnassa on jatkossakin perhekeskuksen toimipiste.

- Äitiys- ja seksuaaliterveysneuvolan palveluja pyritään järjestämään nykymuotoisen kaltaisena myös perhekeskuksen palvelupaikassa.
- Esitetyssä palveluverkostossa on otettu huomioon laaja palaute lausunnoista ja asukasilloista, joissa on esitetty huoli peruspalveluiden heikkenemisestä.
- Turvaa henkilöstön riittävyyden ja henkilöstön ammattitaidon ylläpitämisen vaatimukset.
- Lastensuojelun perhehoidon palveluiden saatavuus paranee ja palveluvalikoima kehittyi; ympärivuorokautisten palveluiden saatavuutta paikallisesti turvataan lisäämällä ja kehittämällä omaa palvelutuotantoa myös laitospalveluissa.
- Turvataan vammaispalveluiden järjestäminen yksilöllisesti asiakkaan arvioidun toimintakyvyn ja palvelutarpeen perusteella.
 - Kevennetään palvelurakennetta raskaasta ympärivuorokautisesta laitoshoidosta kevyempään yhteisölliseen ja palveluasumiseen.
 - Palvelutarjonta monipuolistuu ja parantaa asiakkaan mahdollisuuksia saada palvelutarpeen mukaista palvelua.
 - Vähennetään ostopalveluiden kustannuksia vahvistamalla omaa tuotantoa monimuotoisissa asumispalveluissa ja päivätoiminnassa.

Ennakkovaikutusten arviointi

Ennakkovaikutusten ja riskien arviointi on kuvattu liitteessä 2.

Toimivallan peruste

hallintosääntö 35 §

Esittelijä

hyvinvointialuejohtaja

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen (R3) liitteen 1 mukaisesti.

Päätös

Merkitään pöytäkirjaan, että:

- Riitta Raatikainen, Sari Kaurala, Kati Åhman, Kati Hynninen, Merja Rautiainen ja Ilpo Kärkkäinen ilmoittivat olevansa esteellisiä (HL 28.1. kohta 5) ja poistuivat asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 9.08 - 9.36
- Pekka Pollari, Teija Savolainen-Lipponen ja Anna Partanen olivat läsnä kokouksessa asian käsittelyn ajan klo 9.08 - 9.36
- Hannu Kokki toimi asian osalta puheenjohtajana.

Keskustelun kuluessa Aino Kanniainen teki esityksen, että päätösesitykseen lisätään teksti:

Perhe- ja vammaispalveluiden palvelujärjestelmäuudistus koskettaa laajasti herkässä ja haavoittuvassa tilanteessa olevia asiakkaita ja heidän läheisiään. Siirtyminen kevyempään / omaan toimintaan tulee toteutua asiakkaita ja heidän huoltajiaan osallistaen ja kuunnellen sekä turvallisuuden tunnetta ja luottamusta vahvistaen. Palveluiden muutos tulee toteuttaa hallitusti asiakkaiden yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin ja moniammatillisen (nykyinen palveluntuottaja, asiakas ja tämän huoltajat sekä uusi

toimintayksikkö) yhteistyön kautta.

Päätösehdotus hyväksyttiin yllä olevalla tekstilisäyksellä.

Avalt 16.12.2024 § 80
13375/00.01.02.00/2023

Esityslistan liitteenä:

- Liite 1: Päätösesitys ja perustelut, palvelujärjestelmä R3
- Liite 2: Palvelujärjestelmä uudistus, taustamateriaali R3

Esityslistan oheisaineistona:

- Henkilöstökysely, raportti
- Asukaskysely, raportti
- Lausunnot ja lausuntoyhteenveto

Aluehallituksen päätösehdotus:

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksen (R3) liitteen 1 mukaisesti.

Perhe- ja vammaispalveluiden palvelujärjestelmä uudistus koskettaa laajasti herkässä ja haavoittuvassa tilanteessa olevia asiakkaita ja heidän läheisiään. Siirtyminen kevyempään / omaan toimintaan tulee toteutua asiakkaita ja heidän huoltajiaan osallistaen ja kuunnellen sekä turvallisuuden tunnetta ja luottamusta vahvistaen. Palveluiden muutos tulee toteuttaa hallitusti asiakkaiden yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin ja moniammatillisen (nykyinen palveluntuottaja, asiakas ja tämän huoltajat sekä uusi toimintayksikkö) yhteistyön kautta.

Päätös

Annukka Ojala teki vastaesityksen: Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä esittää, että perhe- ja vammaispalveluiden uudistuksessa (R3) päätetään edetä perhekeskuspalveluissa aluehallituksen esittämän laajan vaihtoehdon mukaan, lastensuojelupalveluissa maltillisen vaihtoehdon mukaan ja vammaispalveluissa maltillisen vaihtoehdon mukaan. Siirtyminen kevyempään / omaan toimintaan tulee toteutua asiakkaita ja heidän huoltajiaan osallistaen ja kuunnellen sekä turvallisuuden tunnetta ja luottamusta vahvistaen. Palveluiden muutos tulee toteuttaa hallitusti asiakkaiden yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin ja moniammatillisen (nykyinen palveluntuottaja, asiakas ja tämän huoltajat sekä uusi toimintayksikkö) yhteistyön kautta. Resursseja tulee systemaattisesti kohdentaa ennaltaehkäiseviin palveluihin, jolloin palvelujen tarve voi luonnollisesti siirtyä kohti kevyempiä vaihtoehtoja.

Vastaesitystä kannattivat Sari Kaurala, Björn Cederberg, Sari Essayah ja Riitta Anttila.

Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty kannatettu vastaesitys suoritetaan äänestys.

JAA aluehallituksen pohjaesitys
EI Annukka Ojalan (KD:n) vastaesitys

Merkitään manuaalisesti seuraavat äänet:

Semi Matti JAA
Karoliina Partanen JAA
Wallius Mika JAA

Äänestystulos:

JAA 61
EI 6

Puheenjohtaja totesi, että päätökseksi tuli pohjaesitys.

Äänestyspöytäkirja on pöytäkirjan liitteenä.

Merkitään pöytäkirjaan, että Markku Eestilä poistui klo 10.45.